

ВІД РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

Дванадцятий випуск збірника наукових праць «Українська біографістика», залишаючись у руслі традиційної для себе проблематики – теорії, методики та практики біографічних досліджень, біобібліографії та формування електронних біобібліографічних ресурсів, апробації різних форм і жанрів наукових історико-біографічних досліджень, водночас пропонує читачеві принципово нові підходи та погляди, вводить до наукового обігу нові джерела, а до наукової спільноти – нові імена цікавих перспективних вчених. Спільнота однодумців-біографістів, яка сформувалася навколо Інституту біографічних досліджень НБУВ, поступово набирає рис повноцінної наукової школи, в середовищі якої нуртує невпинний процес творчої співпраці колективу вчених і спеціалістів різних поколінь із усіх куточків України. Дослідження визнаних фахівців сусідять із першими вдалими спробами їхніх молодих колег, унаочнюючи спадкоємність української біографічної традиції та явну перспективність цього напрямку новітньої гуманітаристики.

Водночас у публікаціях збірника поряд із перспективними напрямками та невідкладними завданнями в царині біографістики постали цілком зримі здобутки українських бібліотек у розвитку біографічних досліджень і біографічно-інформаційної діяльності. Зокрема означилося чільне місце наукових книгозбірень у цій галузі гуманітарних досліджень і непересічне значення їхніх методичних розробок

для забезпечення дослідницької та видавничої біографічно-інформаційної справи в Україні. Відтак, новаторськими у збірнику стали підходи до методики аналізу здобутків українських бібліотек у розвитку біографічних досліджень і біографічно-інформаційної діяльності задля формування чітких завдань послідовної інтеграції їхніх зусиль із діяльністю наукових установ, навчальних закладів, видавництв та інформаційних корпорацій у створенні друкованих та електронних інформаційних ресурсів, які б широко розкривали історичний і сучасний креативний людський потенціал України.

Матеріали збірника загалом відзначаються новизною запропонованих дослідницьких підходів та розмаїттям проблематики, зокрема у доборі персоналій, серед яких поряд із гуманітаріями (С. В. Бородаєвський, родина Лип, О. Я. Мацюк, І. М. Труба та ін.) достойне місце посіли біохіміки (А. Г. Халмурадов), геологи (О. В. Гуров, П. А. Тутковський), медики (Н. О. Пучківська), архітектори тощо. Останнє свідчать про подальше розгортання студій із проблематики, що раніше не була предметом вивчення українських учених-біографістів. Поряд із цим в умовах посилення міждисциплінарного дискурсу у вітчизняній гуманітаристиці проглядається чітка тенденція до всебічного охоплення та залучення інструментарію суміжних дослідницьких галузей. Особливо чітко вона помітна у царині історичного дослідження розмаїтих «просторів» людської самоідентифікації, будь-то громадівський рух чи академічне співтовариство. Йдеться, насамперед, про залучення поряд із традиційними методів просопографії та соціології до вироблення новітньої методики «проявлення» крізь біографічні нарративи особливостей і принципів формування наукового підрозділу як цілісності та комплексного аналізу його персонального складу як «колективного обличчя вченого» на певному історичному зрізі буття українського соціуму. А також про обґрунтування сучасних теоретичних підходів до відтворення ментальних сенсів певних історичних про-

міжків як із позицій інтегральних політичних і культурних процесів, так і національного бачення та самоідентифікації та про співставлення персоніфікованого історичного досвіду створення наукових праць у межах гуманітарного циклу знання та критеріїв оцінювання інформаційного потенціалу науки в добу інформаційного суспільства.

Зазначеній проблематиці присвячені вміщені у першому розділі збірника «Теоретичні і методичні проблеми біографічних досліджень» статті В. І. Попика «Здобутки та перспективні завдання бібліотечної біографіки», С. М. Ляшко «Постійна Комісія УАН-ВУАН для складання біографічного словника діячів України: персонологічний вимір», В. Т. Петрикової «Аксіологічний компонент біографічного читання в історії формування наукових комунікацій України» та Т. Ю. Нагайка «Біографічні дослідження як складова вивчення українського громадівського руху другої половини ХІХ століття».

Науково-біографічні нариси, вміщені у традиційній для збірника рубриці «Біографічні та генеалогічні розвідки», охоплюють різні проблемно-тематичні зрізи осмислення життєпису та, як уже узвичаїлося, позначені відходом від «лінійного» викладу біографічних даних на користь нових дослідницьких підходів, проблемного розгляду персоналій. Розвідки про П. А. Тутковського (С. М. Міщук), О. Я. Мацюка (Ю. В. Наливайко), С. В. Бородаєвського (О. В. Глушан), А. Г. Халмурадова (В. В. Томазов, А. А. Халмурадова), О. В. Гурова (Н. В. Осіння), Н. В. Пучківську (Л. О. Шеремети), І. М. Трубу (Я. М. Матросова) та ін. повертають до української національної спадщини маловідомі чи однобоко висвітлені імена, розкривають недосліджені сторінки діяльності низки громадських і наукових товариств (Наукового товариства імені Т. Г. Шевченка в Канаді, Товариства дослідників Волині, «Львівської джерелознавчої школи», Українського інституту громадознавства у Празі, Української наукової асоціації, Українського академічного комітету, «Просвіти» та ін.), поглиблюють вітчизняний краєзнавчий (Волинь,

Галичина, Слобожанщина, Центральна Україна та ін.) дискурс і персонологічну складову історії окремих галузей української науки (біохімії, геології, гідрології, медицини, містобудування тощо). Широко представлені постаті, чий творчий доробок засвідчив цілісність і проукраїнську орієнтованість світогляду та особистісного вкладу вченого, не залежно від його національної приналежності чи місця перебування впродовж життя (С. В. Бородаєвський, А. Г. Халмурадов, І. М. Труба та ін.).

Наголосом на синтезі соціокультурних і психологічних феноменів у взаємодії особистості та соціуму, розкритті «біографічного» як методичного щодо свідомих трансформаційних впливів на український соціум на різних етапах його становлення позначена рубрика «Історія і культура крізь призму біографіки». Йдеться про роль Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського в інтеграції та поширенні педагогічного біографічного знання, що сприяє висвітленню крізь призму біографіки інформації про народження та еволюцію інноваційних педагогічних ідей у контексті суспільно-політичних, культурологічних детермінант (Л. Д. Березівська), про принципи та вже напрацьовані бібліотеками України для дітей форми адаптації біографічного знання для потреб користувача-дитини у межах спеціалізованих електронних біобібліографічних ресурсів (Н. П. Марченко), а також про значимість проведеної українськими вченими науково-дослідної та науково-пошукової роботи зі складання біографічних довідок на українських діячів різних професій у ході співробітництва НАН України та Австрійської академії наук під час створення «Австрійського біографічного словника» (Г. В. Індиченко), виключну та досі недооцінену значущість епістолярних джерел для історії архітектури (О. Г. Мокроусова) та наукову доречність з'яви «липознавства» як напрямку міждисциплінарних досліджень (С. В. Кучеренко).

Розділ «Ресурси біографічної інформації» вміщує насамперед матеріали, присвячені вивченню методологіч-

них засад та узагальненню практичного досвіду роботи зі створення електронних біобібліографічних ресурсів. Так, Н. І. Любовець розглядає вагоме історичне джерело та культурно-історичний феномен мемуаристики насамперед як важливий та унікальний контентний ресурс, що сприятиме становленню громадянського суспільства та включенню всіх потенційних його членів у розбудову української європейської держави. Окремим аспектам формування Інститутом біографічних досліджень НБУВ спільно з Українським мовно-інформаційним фондом НАН України масштабного електронного науково-інформаційного ресурсу – «Українського національного біографічного архіву» присвячені статті Ю. В. Вернік і С. В. Муріної. Йдеться про особливості організації віртуальних наукових спільнот у порівнянні з традиційними науковими об'єднаннями та ненауковими віртуальними спільнотами, а також про специфіку наповнення Українського національного біографічного архіву матеріалами «Енциклопедії історії України» та «Радянської енциклопедії історії України». Розкриттю джерельної бази української біографістики, зокрема, неопублікованій джерельній базі, пов'язаній із біографією І. Липи, присвячена розвідка І. І. Стамбола.

Традиційно збірник містить рецензії на монографічні дослідження вчених-біографістів та звіти про вагомі фахові зібрання.

Із метою ширшого представлення української біографіки та біографістики як спеціальної історичної дисципліни в Україні та для світового наукового співтовариства Інститутом біографічних досліджень Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського здійснюються заходи щодо оформлення «Української біографістики» відповідно до вимог європейських стандартів до випуску наукових періодичних і продовжуваних видань. Сподіваємося, що зазначені нововведення дадуть змогу найближчим часом домогтися належного представлення матеріалів збірника у міжнародних базах бібліометричної та наукометричної інформації.

Важливим кроком у цьому напрямі стало започаткування веб-сайта «Української біографістики» (<http://ub.nbuv.gov.ua/uk>), що уможлиблює більш широкий розголос публікації і прямий контакт читачів із редакцією, сприяє зацікавленому обговоренню спеціалістами актуальних проблем розвитку біографічних досліджень, розширенню їх тематичного діапазону, впровадженню нових дослідницьких підходів і методик.

Можливості співпраці суттєво розширилися із появою в мережі Інтернет сторінки Інституту біографічних досліджень (<http://nbuv.gov.ua/node/578>) і подальшою розбудовою вже відкритого для користувачів електронного «Українського національного біографічного архіву» (<http://biography.nbuv.gov.ua/>) як невід'ємної частини інформаційного порталу Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

Ключовою метою здійснених проєктів є створення на базі «Українського національного біографічного архіву» Всеукраїнської віртуальної біографічної лабораторії, завданням якої є консолідація зусиль вітчизняних і зарубіжних дослідників – науковців і спеціалістів архівних, музейних, бібліотечних установ, а також аматорів, які займаються дослідженнями у галузі біографістики, навколо Інституту біографічних досліджень Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського та Українського біографічного товариства задля поширення в суспільстві виваженої та науково-достовірної інформації про українство та його історичні долі.